

Japanski teritorijalni sporovi na Pacifiku tijekom 20. stoljeća

Radaković, Matea

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:099079>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-26**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet

MATEA RADAKOVIĆ

**JAPANSKI TERITORIJALNI SPOROVI NA PACIFIKU
TIJEKOM 20. STOLJEĆA**

Završni rad

Pula, 2020.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet

MATEA RADAKOVIĆ

**JAPANSKI TERITORIJALNI SPOROVI NA PACIFIKU
TIJEKOM 20. STOLJEĆA**

Završni rad

JMBAG: 0303077418, redoviti student

Studijski smjer: preddiplomski studij japanskog jezika i kulture – povijesti

Predmet: Uvod u suvremenu povijest

Znanstveno područje: humanističke znanosti

Znanstveno polje: povijest

Znanstvena grana: hrvatska i svjetska moderna i suvremena povijest

Mentor: doc. dr. sc. Iva Milovan Delić

Pula, rujan, 2020.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Matea Radaković, kandidat za prvostupnika japanskog jezika i kulture i povijesti, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, 25. rujna 2020.

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Matea Radaković, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom *Japanski teritorijalni sporovi na Pacifiku tijekom 20. stoljeća* koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 25. rujna 2020.

Potpis

SADRŽAJ

UVOD	1
1. TERITORIJALNI SPOR JAPANA S RUSKOM FEDERACIJOM	3
1.1. Povijest japansko-ruskog teritorijalnog spora do 20. stoljeća	3
1.2. Japansko-ruski teritorijalni spor tijekom 20. stoljeća	4
1.2.1. Važnost spornog teritorija za Japan i Rusiju.....	8
1.3. Status japansko-ruskog teritorijalnog spora u 21. stoljeću	9
2. TERITORIJALNI SPOR JAPANA S REPUBLIKOM KOREJOM	10
2.1. Povijest spornih otoka prije japansko-korejskog teritorijalnog prijepora	11
2.2. Povijest japansko-korejskog teritorijalnog spora do 20. stoljeća	11
2.3. Japansko-korejski teritorijalni spor tijekom 20. stoljeća.....	12
2.3.1. Važnost spornog teritorija za Japan i Južnu Koreju	15
2.4. Status japansko-korejskog teritorijalnog spora u 21. stoljeću.....	16
3. TERITORIJALNI SPOR JAPANA S NARODNOM REPUBLIKOM KINOM	17
3.1. Povijest spornih otoka prije japansko-kineskog teritorijalnog prijepora	18
3.2. Japansko-kineski teritorijalni spor tijekom 20. stoljeća	19
3.2.1. Važnost spornog teritorija za Japan i Narodnu Republiku Kinu	22
3.3. Status japansko-kineskog teritorijalnog spora u 21. stoljeću	23
4. ULOGA SAD-A U TERITORIJALNIM SPOROVIMA JAPANA I ODRŽAVANJU MIRA NA PACIFIKU	25
ZAKLJUČAK	27
LITERATURA	28
POPIS PRILOGA	30
SAŽETAK	31
ABSTRACT	32

UVOD

Nakon niza pobjeda i osvojenih teritorija početkom 20. stoljeća, činilo se da je Japan nepobjediva sila na Pacifiku. Međutim, svojom imperijalističkom i ekspanzionističkom politikom, Japan je kod svojih susjeda pobudio niz ogorčenih, osvetoljubivih i općenito neprijateljskih osjećaja koji će naročito eskalirati završetkom Drugog svjetskog rata kada se Japan našao na gubitničkoj strani. Nekoć jaka sila, Japan je sada morao pristati na uvjete koje su mu nametnuli saveznici predvođeni SAD-om, a što je uključivalo i oduzimanje teritorija čime će se otvoriti niz pitanja o suverenosti određenih područja.

„Široko definirano, teritorijalni spor uključuje ili neslaganje između država oko toga gdje bi se trebale utvrditi njihove zajedničke državne ili kolonijalne granice ili, što je još važnije, spor uključuje jednu zemlju koja osporava pravo druge države da izvrši suverenitet nad dijelom ili čak cijelom svojom domovinom ili kolonijalnim teritorijem“ (Huth, 2009: 19). Vodeći se ovom definicijom, kao i službenim stavovima japanske vlasti, neosporno je da Japan vodi teritorijalne sporove s tri države; Rusijom oko Sjevernih Teritorija (Južnih Kurila)¹, Južnom Korejom oko otoka Takeshima (Dokdo)² te Narodnom Republikom Kinom oko otoka Senkaku (Diaoyu)³. Povijest sukoba oko tih teritorija seže još u novi vijek⁴, a sve se dodatno komplicira sredinom 20. stoljeća, odnosno kada je nakon potpisanog Mirovnog sporazuma u San Franciscu (1951.) pitanje suvereniteta nad spornim teritorijima ostalo nedefinirano. Upravo će se 1950-ih javiti i pojam vezan jedinstveno uz teritorijalne sporove Japana, odnosno pojam „nerazdvojug/jedinstvenog teritorija“⁵, a koji se koristi kod zahtijevanja spornih područja (Yorgason, 2018: 435).

Da bi se shvatili današnji međunarodni odnosi zemalja, potrebno je shvatiti i njihovu povijest, a što naravno uključuje i povijest teritorijalnih sporova između država, pogotovo kada su u pitanju velike sile koje imaju jak utjecaj na geopolitičku sliku svijeta, kao i

¹ Sjeverni Teritoriji je naziv za sporni teritorij u Japanu, dok se u Rusiji taj prostor naziva Južni Kurili.

² Takeshima je naziv za sporni teritorij u Japanu, dok se u Južnoj Koreji taj prostor naziva Dokdo.

³ Senkaku je naziv za sporni teritorij u Japanu, dok se u Kini taj prostor naziva Diaoyu.

⁴ Nesuglasice Japana s Rusijom oko spornog teritorija počinju krajem 18. st., s Južnom Korejom u prvoj polovici 17. st., a s Kinom krajem 19. stoljeća.

⁵ Eng. *inherent territory*, jap. *koyū no ryōdo*.

ravnotežu moći. Stoga, cilj ovog rada je prikazati povijest navedenih sporova, odnosno njihov tijek u 20. stoljeću, kao i važnost spornih teritorija za suprotstavljene strane, ali i ukratko opisati njihov utjecaj na vanjsku politiku i međunarodne odnose Japana. Također, kao važan čimbenik na Pacifiku, SAD je uvelike utjecao na poslijeratnu politiku i razvoj Japana te ću se stoga osvrnuti i na njegovu ulogu u teritorijalnim sporovima Japana i stvaranju mira na Pacifiku.

1. TERITORIJALNI SPOR JAPANA S RUSKOM FEDERACIJOM

Prvi teritorijalni spor koji ću obraditi u ovom radu je onaj između Japana i Ruskog Carstva, odnosno kasnijeg Saveza Sovjetskih Socijalističkih Republika jer upravo on čini glavnu opreku u međunarodnim odnosima ove dvije zemlje. Koliku težinu nosi upravo taj prijepor govori činjenica da zbog ovog pitanja Japan i Rusija još uvijek nisu potpisale službeni mirovni ugovor te su, barem na papiru, još uvijek u ratu. Budući da spor još uvijek nije razriješen, u radu ću koristiti i japanska i ruska imena spornih teritorija za ona područja koja se ne nazivaju jednako u Japanu kao i u Rusiji.

Prostor oko kojega preko pola stoljeća Japan i Rusija vode spor na Tihom Oceanu čine četiri otoka, točnije tri otoka i jedna skupina otočja: otoci Etorofu (Iturup)⁶, Kunashiri (Kunashir)⁷ i Shikotan te otočje Habomai. Sporni je prostor u Japanu poznat pod imenom Sjeverni Teritoriji⁸, a spor nosi ime *Problem Sjevernih Teritorija*⁹, dok se u Rusiji taj prostor naziva Južni Kurili¹⁰, a spor nosi ime *Spor o nadležnosti Kurilskih otoka*¹¹.

1.1. Povijest japansko-ruskog teritorijalnog spora do 20. stoljeća

Povijest spora oko ovih otoka započinje u 18. stoljeću kada su ruski istraživači otkrivali slabo naseljene Kurilske otoke i otok Sahalin, dok su japanski ribari i lovci činili isto, paralelno ignorirajući već naseljeno Ainu stanovništvo¹² (Schoenbaum, 2008: 119). Također, postoje zapisi još iz 17. stoljeća o trgovini kože morske vidre između klana Matsumae na sjeveru Japana i Ainu iz Menashija (današnja prefektura Nemuro) u istočnom Hokkaidu koja, prema prefektornoj vladi Hokkaida, dokazuje prisustvo Japanaca na tim prostorima budući da morska vidra ne postoji u vodama oko kopna

⁶ Etorofu je naziv koji se koristi u Japanu, dok se naziv Iturup koristi u Rusiji.

⁷ Kunashiri je naziv koji se koristi u Japanu, dok se naziv Kunashir koristi u Rusiji.

⁸ Jap. *Hoppō chiiki*.

⁹ Jap. *Hoppō ryōdo mondai*.

¹⁰ Rus. *Yuzhno-Kuril'skiy rayon*.

¹¹ Rus. *Spor o prinadlezhnosti Kuril'skikh ostrovov*.

¹² Starosjedioci Japana koji danas čine etničku manjinu.

Hokkaida (Isaksson, 2014: 7). Godine 1855. potpisan je prvi dogovor o podjeli otočja. U japanskoj povijesti dogovor je zapamćen kao Japansko-ruski mirovni ugovor¹³, u ruskoj povijesti kao Shimodski traktat¹⁴, a poznat je i pod nazivom Ugovor o trgovini. Prema dogovoru, određeno je da granična linija između Japana i Rusije leži između otoka Etorofu (Iturup) i Urup. Odnosno, sva četiri otoka Sjevernih Teritorija bila su japanska, dok je skupina od 18 Kurilskih otoka (jap. *Chishima*), svi smješten sjeverno od Etorofua (Iturup), pripala Rusiji, a pitanje Sahalina (jap. *Karafuto*) ostalo je neriješeno (Schoenbaum, 2008: 120). Sljedeći povijesni dogovor po pitanju ovih teritorija, potpisan 1875., bio je Sankt Peterburgski dogovor¹⁵, odnosno Ugovor o razmjeni koji je u Japanu poznat kao Sporazum Karafuto-Chishima¹⁶, a upravo japanski naziv govori o samoj naravi dogovora. Ugovorom je Japan ustupio Rusiji svoja prava na Sahalinu (jap. *Karafuto*) u zamjenu za suverenitet nad sjevernom skupinom od 18 Kurilskih otoka (jap. *Chishima*) čime se odredila granica između dvije sile usred tjesnaca između poluotoka Kamčatke i najsjevernijeg kurilskog otoka Shumushu (Schoenbaum, 2008: 120). Budući da je ugovor bio pisan na francuskom jeziku, upravo će razlike u japanskom prijevodu poslužiti Japanu u 20. stoljeću da svojata Sjeverne Teritorije, odnosno Južne Kurile.

1.2. Japansko-ruski teritorijalni spor tijekom 20. stoljeća

U zamahu imperijalističke politike, Japan je okrenuo svoje težnje i prema teritoriju Mandžurije i Koreje, odnosno interesnim zonama Ruskog Carstva. Kako su se interesi dviju sila sukobili, došlo je do Rusko-japanskog rata koji se odvijao od veljače 1904. do kolovoza 1905. godine. Unatoč tomu što Rusko Carstvo do sada nikada nije bilo poraženo od neke neeuropske sile, u ratu je ruska vojska pretrpjela niz poraza i na kopnu i na moru. Suočeno i s izbijanjem prve ruske revolucije, Rusko Carstvo je, uz posredovanje SAD-a, potpisalo s Japanom Portsmouthski sporazum kojim je Japan dobio južnu polovicu

¹³ Jap. *Nichiro washin jōyaku*.

¹⁴ Rus. *Simodskiy traktat*.

¹⁵ Rus. *Peterburgskiy dogovor*.

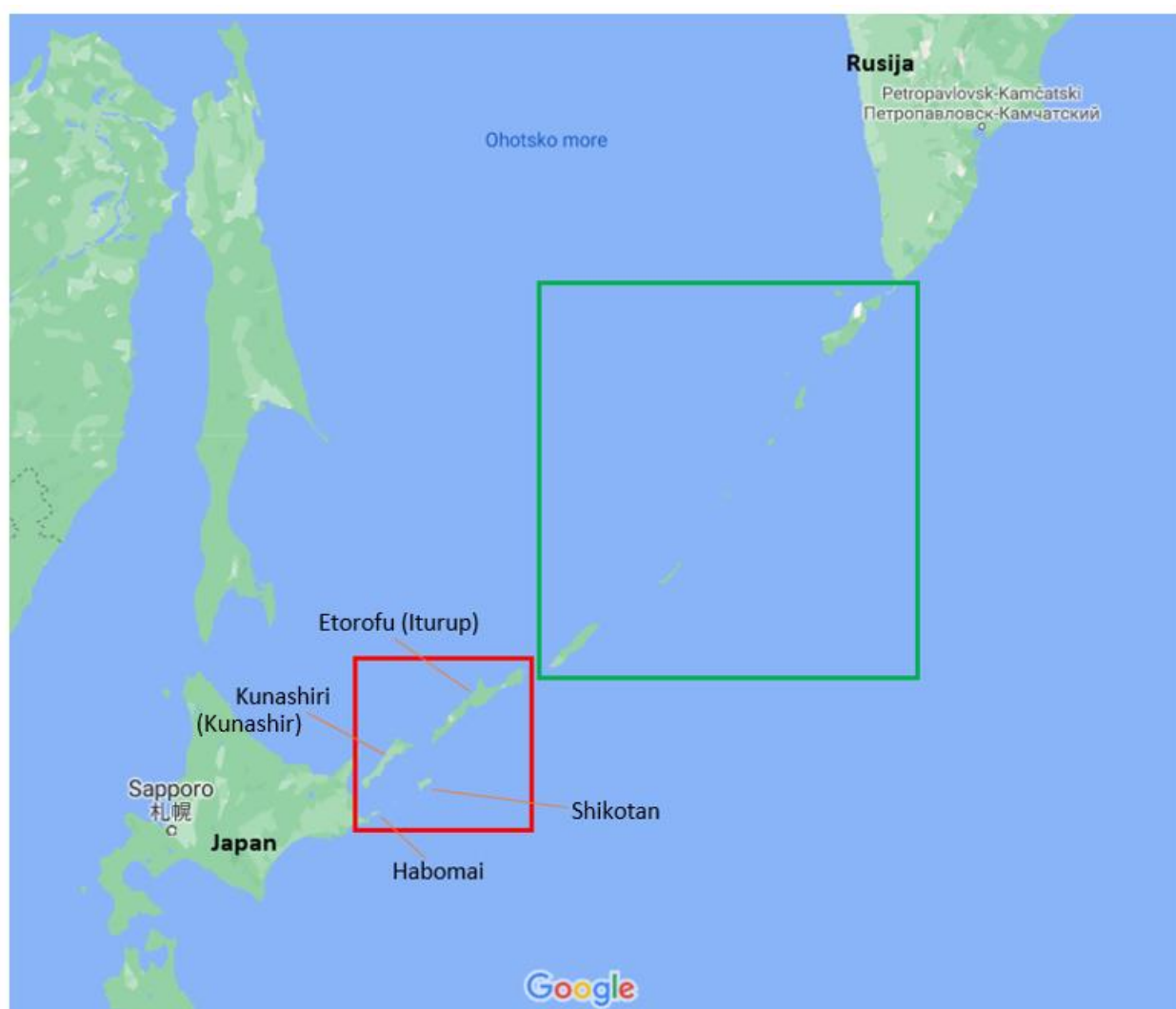
¹⁶ Jap. *Karafuto-Chishima Kōkan Jōyaku*.

Sahalina južno od 50° geografske širine, a Koreja i Južna Mandžurija ušle su u japansko interesno područje.

Situacija je ostala nepromijenjena sve do Drugog svjetskog rata kada je Sovjetski Savez shvatio da ima priliku povratiti izgubljene teritorije, unatoč Sovjetsko-japanskom paktu o neutralnosti iz travnja 1939. godine. Prvi korak k tomu je bio dogovor na Kairskoj konferenciji u studenom 1943. da se Japan istjera iz „svih teritorija koje je zauzeo nasiljem i pohlepom“, što je potom ponovno bilo potvrđeno na Potsdamskoj konferenciji u srpnju 1945. čija osma odredba glasi „Uvjeti iz Kairske deklaracije moraju biti provedeni i japanski suverenitet bit će ograničen na otoke Honshu, Hokkaido, Kyushu, Shikoku i ostale manje otoke koje odredimo“ (The Japan Institute of International Affairs, 2014: 4). Potom, na Jaltskoj Konferenciji u veljači 1945. sklopljen je tajni sporazum između čelnika Sovjetskog Saveza, SAD-a i Velike Britanije prema kojemu je dogovoreno je da će za dva ili tri mjeseca nakon što se Njemačka preda, a rat u Europi završi, Sovjetski Savez stupiti u rat protiv Japana na strani saveznika te će zauzvrat, između ostalog, dobiti Kurilske otoke (jap. *Chishima*) (Brown i Kingston, 2018: 250). Budući da je nedugo nakon toga, 8. kolovoza 1945., Sovjetski Savez napao japanske položaje u Mandžuriji, Sahalinu i Koreji, a SAD 6. i 9. kolovoza bacio atomske bombe na Hiroshimu i Nagasaki, Japan je bio primoran pristati na bezuvjetnu kapitulaciju. Unatoč carevoj izjavi 15. kolovoza u kojoj izražava namjeru predaje, sovjetske su trupe nastavile s prodorom u japanski teritorij sve do početka rujna, a pri čemu su zauzeli Južni Sahalin, sjeverni dio Kurilskog lanca, otoke Etorofu (Iturup), Kunashiri (Kunashir) i Shikotan te otočje Habomai. Iako je Staljin imao namjeru prodrijeti sve do Hokkaida i u konačnici inkorporirati Hokkaido u teritorij Sovjetskog Saveza, predsjednik Truman mu to nije dopustio te je tu Staljinov pohod na Japan i stao. Iako nije uspio u naumu da zauzme Hokkaido, Staljin je uspio zauzeti dijelove tadašnjeg japanskog teritorija koje je 20. rujna 1945. i službeno proglasio dijelom sovjetskog teritorija, a potom je ta odluka bila stavljena i u Sovjetski ustav 1947. godine (Schoenbaum, 2008: 121).

Pitanje suvereniteta nad četiri otoka ponovno se stavilo na stol 1951. godine. Dana 8. rujna 1951. u ime Ujedinjenih Naroda potpisan je između saveznika i Japana Mirovni sporazum u San Franciscu kojim je Japanu vraćen suverenitet te okončana saveznička

okupacija zemlje, ali i pozicija Japana kao imperijalne sile na Pacifiku. U ugovoru, koji je u ime Japana potpisao premijer Yoshida, jasno je rečeno da se Japan odriče svih prava na Kurilske otoke (jap. *Chishima*). Budući da se radi o pravno obvezujućem dokumentu koji je sam Japan ratificirao, činilo se da će se pitanje riješiti u korist Sovjetskog Saveza, međutim ugovorom nisu bili definirani „Kurilski otoci“ (jap. *Chishima*). Upravo je ovo omogućilo japanskoj strani da tvrdi kako se otoci, kojih su se odrekli, nalaze sjevernije od otoka Etorofua (Iturup), odnosno da sporna četiri otoka nisu dijelom Kurilskih otoka (jap. *Chishima*) (slika 1.), već zasebnog japanskog geografskog područja koji je poznat pod imenom Sjeverni Teritoriji (Brown i Kingston, 2018: 250).

Slika 1. Karta Kurilskih otoka (jap. *Chishima*) – zeleno
i Sjevernih Teritorija (Južnih Kurila) – crveno

(Izvor: Google Karte)

Japan će se tijekom stvaranja ovog sporazuma pozivati i na već spomenuti Sankt Peterburgski dogovor (Ugovor o razmjeni Karafuto-Chishima)¹⁷, budući da postoje razlike u francuskom i japanskom zapisu, a prema kojemu su, kako tvrdi Japan, Kurilski otoci (jap. *Chisima*) definirani kao 18 otoka sjevernije od otoka Etorofu (Iturup). Na koncu, Sovjetski Savez nije bio zadovoljan sadržajem sporazuma te je odbio potpisati, a spor oko četiri otoka se nastavio.

Japan i Sovjetski Savez ponovno su bilateralnim razgovorima 1955. pokušali doći do rješenja te konačno potpisati mirovni sporazum što se umalo i dogodilo. Kompromisom je bilo dogovoreno kako će Japan povratiti Habomai i Shikotan, a za uzvrat odustati od svih zahtjeva za otoke Etorofu (Iturup) i Kunashiri (Kunashir), međutim tada je SAD odlučio intervenirati. U jeku hladnog rata i natjecanju za premoć nad Sovjetskim Savezom, državni tajnik SAD-a, John Foster Dulles, u susretu s japanskim ministrom vanjskih poslova stavio je ultimatum Japanu da će SAD zauvijek ostati na Okinawi ako potpiše taj sporazum. To je navelo Japan da preispita svoju politiku i da se vrati stajalištu kako neće prihvatiti ništa drugo nego li povratak sva četiri otoka, što je pak bilo neprihvatljivo za Sovjetski Savez. Stoga, u zajedničkoj deklaraciji od 19. listopada 1956. obje su se vlade samo složile da se nastave pregovori o mirovnom sporazumu, a Sovjetski Savez je također ponovio namjeru da Habomai i Shikotan predaju Japanu nakon zaključenja mirovnog ugovora (Schoenbaum, 2008: 121). Međutim, situacija se ponovno zaoštrila 1960-ih kada je Hruščov povukao obećanje da će prenijeti Habomai i Shikotan Japanu.

Raspadom Sovjetskog Saveza 1991. pogranično područje između Japana i Rusije, za razliku od većine bivših sovjetskih granica, nije doživjelo temeljne promjene te su jedinom problematičnom točkom ostali Sjeverni Teritoriji (Južni Kurili), ali zaokupljeni drugim pograničnim regijama, ruski su čelnici mogli nakratko skloniti sa strane teritorijalni spor s Japanom (Mohri, 2011: 7). Tijekom 1990-ih Japan je čak pokušavao prikazati spor oko četiri otoka ostatkom Staljinove ekspanzionističke politike i naglašavao negativno nasljeđe staljinizma kako bi promicao rusku potporu rješenju teritorijalnog problema (Mohri, 2011: 7). Znajući da Rusiji treba inozemna pomoć, krajem 1990-ih Japan je čak

¹⁷ Vidi poglavlje 1.1. *Povijest japansko-ruskog teritorijalnog spora do 20. stoljeća.*

odlučio ponuditi Rusiji, u zamjenu za otoke, novčanu pomoć kako bi prevladala gospodarske reforme, ali rusko vodstvo nije imalo dovoljno jak politički kadar koji bi se kvalitetno obračunao s Japanom.

Godine 1993. ruski predsjednik, Boris Jeljcin, i japanski premijer potpisali su Tokijsku deklaraciju koja je pozvala na hitne pregovore za rješavanje teritorijalnih pitanja u vezi sa četiri otoka, a 1997. na konferenciji u Krasnojarsku, dvije su se zemlje složile da poduzmu najveće napore kako bi se zaključio ugovor o miru i riješio spor oko nadležnosti nad otocima (Schoenbaum, 2008: 121).

1.2.1. Važnost spornog teritorija za Japan i Rusiju

Da bi se shvatila želja obiju zemalja za suverenitet nad četiri otoka, potrebno je proučiti i stratešku važnost tog područja. Dva glavna otoka, Etorofu (Iturup) i Kunashiri (Kunashir), imaju veću stratešku vrijednost jer predstavljaju produžetak ruskog strateškog arhipelaga što pruža Rusiji veći pristup Tihom oceanu i doprinosi da Ohotsko more postane isključivo ruskim bazenom, dok su otočje Habomai i otok Shikotan za Rusiju samo sredstvo nagodbe budući da se nalaze u blizini japanskog najsjevernijeg otoka, Hokkaida, i neposredno izvan arhipelaga (Diesen, 2018: 583). Upravo zato što to područje ima stratešku važnost za Rusiju, Japanu, odnosno SAD-u je u interesu da taj prostor ne postane dijelom ruskog teritorija. Za vrijeme hladnog rata Japan je bio središnja komponenta strategije „otočnog lanca“ za zadržavanje Sovjetskog Saveza i Kine u Tihom oceanu; uspostavljanjem kontrole nad Južnim Kurilskim otocima, SAD je mogao proširiti vojno okruženje na sjever protežući se od Južnog kineskog mora, preko Istočnokineskog mora, do Japanskog, a zatim i Ohotskog mora (Diesen, 2018: 583). Također, njegovi bogati ribolovni resursi čine ga važnom regijom za komercijalne interese što su obje strane shvatile te su 1988. potpisale okvirni sporazum o ribolovnim aktivnostima na području uz četiri otoka (Mohri, 2011: 7, 10).

1.3. Status japansko-ruskog teritorijalnog spora u 21. stoljeću

Današnji stav japanske vlade je da ne smatra da su Sjeverni Teritoriji (Južni Kurili) uključeni u teritorij koji je Japan stekao „nasiljem i pohlepom“ koji bi morala predati prema Kairskoj deklaraciji. Nadalje, budući da Japan nije bio prisutan na Jaltskoj konferenciji niti je bio potpisnik, prema međunarodnom zakonu nije obvezan poštovati odluke konferencije. Što se tiče mirovnog ugovora iz San Francisca, japanska vlada ne smatra da su Sjeverni Teritoriji (Južni Kurili) dio Kurilskih otoka (jap. *Chishima*) kojih se Japan odrekao potpisivanjem sporazuma 1951., već nerazdvojni teritorij Japana (Isaksson, 2014: 8,9).

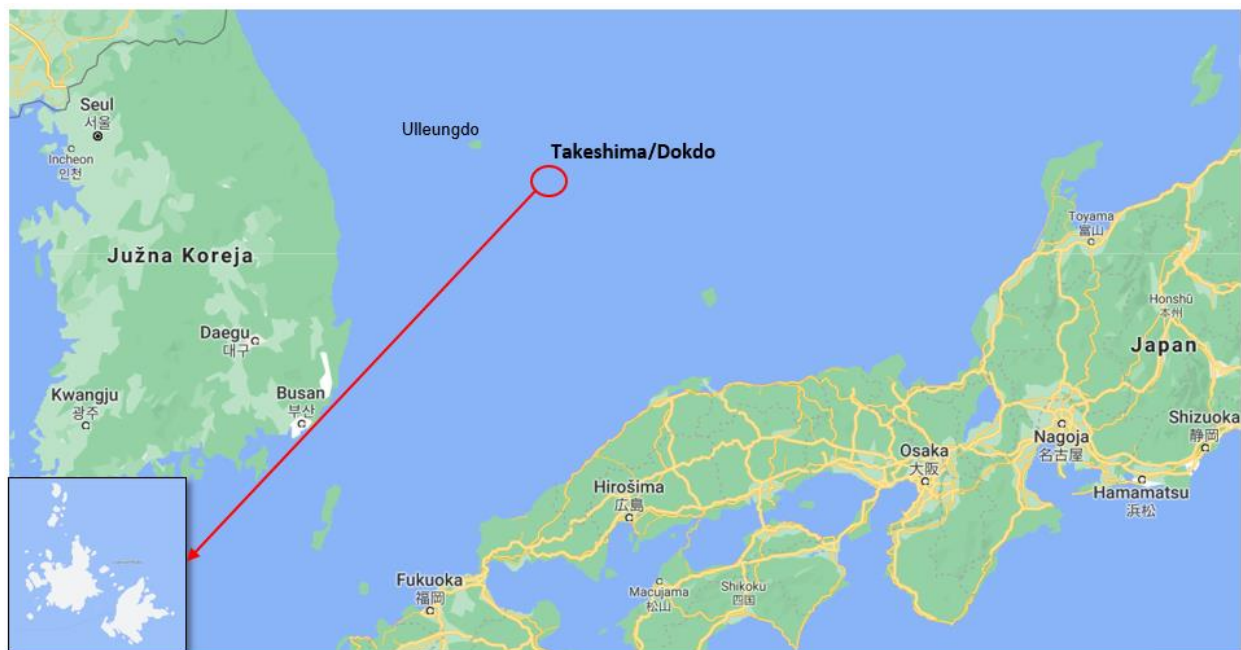
S druge strane, stav ruske vlade je da je njihovo stjecanje suvereniteta nad četiri otoka bio prirodni rezultat Drugog svjetskog rata, a što je i sam predsjednik Putin izjavio 2005. godine. U rujnu 2013. godine, premijer Abe i predsjednik Putin održali su sastanak u Sankt Peterburgu, ali bez konkretnih dogovora.

Teritorijalni spor između Japan i Rusije vuče svoje korijene još iz 18. stoljeća, a zahvaljujući dogovorima poput Japansko-ruskog mirovnog ugovora (Shimodski traktat) i Porthsmouthskog sporazuma činilo se da je pitanje nadležnosti nad otocima riješeno. Međutim, porazom Japana u Drugom svjetskom ratu, Sovjetski Savez je naumio uzeti sav onaj teritorij za koji je smatrao da mu pripada kao zemlji pobjednici, a to je uključivalo i Sjeverne Teritorije (Južne Kurile). S druge strane, Japan je čvrsto zagovarao nadležnost nad otocima pozivajući se na povijesne dogovore s Rusijom i nerazdvojjivost tog teritorija od Japana. Kako obje zemlje i danas zagovaraju iste argumente za nadležnost nad otocima, spor se još uvijek vodi.

2. TERITORIJALNI SPOR JAPANA S REPUBLIKOM KOREJOM

Dok japanski spor s Rusijom ima više samo teritorijalan značaj, spor između Japana i Južne Koreje ima i povijesnu okosnicu koja, zahvaljujući dugoj korejskoj vezanosti uz otok i kasnijem japanskom imperijalizmu i kolonijalizmu, daje dodatnu težinu sporu i dan danas budi nacionalističke osjećaje. Budući da ni ovaj spor još uvijek nije razriješen, ovdje ću također koristiti i japanska i korejska imena spornih teritorija za ona područja koja se ne nazivaju jednako u Japanu kao i u Koreji.

Područje oko kojega se spor vodi nalazi se u Japanskom moru (kor. Istočno more), a u Japanu se naziva Takeshima, dok je u Koreji poznato pod imenom Dokdo (ili Tokdo) (slika 2.). Teritorij se zapravo sastoji od dva mala stjenovita otoka, zapadni otok Otokojima (Suhdo)¹⁸ i istočni Onnajima (Dongdo)¹⁹, okruženih s 33 manje stijene. Osim teritorijalnog spora oko nadležnosti nad otocima, vodi se i spor oko preklapanja Isključivog gospodarskog pojasa, a koji se ne može riješiti dok se suverenitet ne odredi.

Slika 2. Položaj otoka Takeshima (Dokdo)

(Izvor: Google Karte)

¹⁸ Otokojima je japanski naziv, a Suhdo korejski naziv.

¹⁹ Onnajima je japanski naziv za otok, a Dongdo korejski.

2.1. Povijest spornih otoka prije japansko-korejskog teritorijalnog prijepora

Prvo spominjanje otoka nalazimo u korejskim dokumentima koji se odnose na korejsku dinastiju Sila i opisuju otoke kao dio neovisnog otočnog kraljevstva Usankuk, koje se nalazilo na otoku Ulleungdo, a koje je 512. postalo dijelom Kraljevstva Sila²⁰. Tijekom vladavine kraljevstva Goryeo²¹, otoci Takeshima (Dokdo) bili su poznati kao Wusan, a potom za vrijeme dinastije Joseon²² otok Ulleungdo, čijim su se dijelom otoci Takeshima (Dokdo) još uvijek smatrali, bio je 1417. proglašen nenaseljenim teritorijem te je naseljavanje od strane Korejaca bilo zabranjeno zbog dugog i opasnog putovanja morem do otoka, kao i zbog činjenice da su otoke posjećivali japanski „gusari“ što ih je očito učinilo nesigurnim (Schoenbaum, 2008: 107). Iako Korejci nisu mogli živjeti na otoku, korejski su ribari nastavili posjećivati otok, a i korejska vlada povremeno je posjećivala otok Ulleungdo kako bi provela zabranu naseljavanja.

2.2. Povijest japansko-korejskog teritorijalnog spora do 20. stoljeća

Do prvog sukoba između Japana i Koreje oko otoka došlo je početkom 1693., kada je japanska vlast zatražila od korejske vlade da zabrani svojim ribarima posjete otoku Ulleungdo (i možda Takeshima, odnosno Dokdo), a na što je korejska vlada reagirala ne samo odbijanjem japanskog zahtjeva, već je od japanske vlasti zatražila isto. Godine 1696. Šogunat Tokugawa je u sklopu zabrane Japancima da odlaze u inozemstvo²³, pristao na zahtjev Koreje i njezinu politiku kojom je Japancima bilo zabranjeno putovanje na otok Ulleungdo, ali nije jasno je li zabrana obuhvaćala i otoke Takeshima (Dokdo) (Schoenbaum, 2008: 107). Godine 1787. otoke Takeshima (Dokdo) otkrili su Europljani

²⁰ Jedno od Tri Kraljevstva (i dinastija) stare Koreje koje je postojalo od 57. g. pr. Kr. do 935. kada ga je osvojilo kraljevstvo Goryeo.

²¹ Jedno od Tri Kraljevstva stare Koreje koje je postojalo od 918. do 1392. i ujedinilo Tri Kraljevstva Korejskog poluotoka dok ga nova dinastija, Joseon, nije zbacila.

²² Korejska dinastija i kraljevstvo koje je vladalo Korejom od 1392. do 1897. godine.

²³ Od 1639. do 1854. Japan je provodio *Sakoku*, u doslovnom prijevodu, politiku „zatvorene zemlje“ za vrijeme čega je Japan u pogledu međunarodnih odnosa i trgovine bio izoliran .

nakon čega su bili registrirani i na brodskim kartama pod imenom *Boussole*, po jednom od francuskih brodova, a kasnije su postali poznati i kao *Liancourt Rocks*. Tijekom 19. stoljeća japanska i korejska vlast su otprilike u isto vrijeme ukinule dugogodišnju zabranu naseljavanja na tom području te je Japan ukinuo i zabranu putovanja u inozemstvo, a nakon što je Koreja primijetila da Japanci posjećuju otok Ulleungdo i uputila prosvjedno pismo tokijskom ministarstvu vanjskih poslova i vršiocu dužnosti ministra, Japan je izdao službenu odredbu kojom zabranjuje japanskim ribarima da idu na otok Ulleungdo (Schoenbaum, 2008: 107). Radi pooštavanja administracije ovog područja pod korejskim suverenitetom, 1900. Koreja je izdala *Kraljevski edikt br. 41*²⁴. Ediktom je otok Ulleungdo reorganiziran kao dio provincije Kangwon što je uključivalo i dva otoka uz Ulleungdo - otok Juk i otok Sok. Koreja drži da se otok Sok odnosi na „Dok“ jer riječ *sok* na korejskom znači *stijena*, što je ujedno značenje i riječi *dok* na korejskom, odnosno da to podrazumijeva otoke Takeshima (Dokdo) (Schoenbaum, 2008: 107).

2.3. Japansko-korejski teritorijalni spor tijekom 20. stoljeća

Godine 1905., u jeku japanskog imperijalizma, Japan je proglasio otoke Takeshima (Dokdo) dijelom japanskog teritorija s opravdanjem da je prije japanskog zauzeća otoka to bila „ničija zemlja“ (*terra nullius*). Potom, nakon pobjede nad Rusijom, 17. studenog 1905., Koreja i Japan potpisale su dogovor prema kojem je Koreja postala japanskim protektoratom, a 1910. je i službeno bila aneksirana od strane Japana pod čijom je vladavinom ostala sve do završetka Drugog svjetskog rata 1945. godine.

Za vrijeme savezničke okupacije, Japan se morao zadovoljiti teritorijem koje mu je odredio Vrhovni zapovjednik savezničkih sila (SCAP), general Douglas MacArthur, a odredba br. 677 (poznata pod nazivom SCAPIN 677), koju je izdao 29. siječnja 1946., isključivala je otoke Takeshima (Dokdo) iz japanskog teritorija. Međutim, SCAPIN 677 također spominje kako ovo nije konačna saveznička odluka po pitanju određivanja suvereniteta i svega što ono nosi u pogledu malih otoka, a upravo će se to očitati na Mirovnom sporazumu u San Franciscu 1951. čiji drugi članak glasi da se Japan odriče

²⁴ Kor. *Chikryung* 41.

prava na Koreju, uključujući otoke Quelpart, Port Hamilton i Dagelet, dok su otoci Takeshima (Dokdo) uklonjeni s popisa područja kojih je Japan dužan odreći se (The Japan Institute of International Affairs, 2014: 15).

Stav japanske vlade bio je jasan: Japan je mirnim zauzećem 1905. stekao otoke Takeshima (Dokdo) koji su tada bili *terra nullius*, a Koreja da je htjela, mogla je prethodno izvršiti djelotvornu kontrolu nad otocima te stoga, niti je to područje bilo oduzeto Koreji, niti je bilo stečeno silom koja se spominje u Kairskoj, odnosno kasnije, Potsdamskoj deklaraciji (The Japan Institute of International Affairs, 2014: 14, 15). Također, činjenica da su otoci Takeshima (Dokdo) bili uklonjeni iz Mirovnog sporazuma u San Franciscu ide u korist teoriji da otoci nikada nisu ni bili dijelom teritorija kojeg je Japan oduzeo Južnoj Koreji tijekom kolonijalističkog razdoblja. Kao dodatne argumente za svojatanje otoka, japanska je vlada istaknula kako je Japan dugo znao za otoke Takeshima (Dokdo) i da su čak dvije japanske obitelji dobile feudalno vlasništvo nad otokom Ulleungdo, a to je uključivalo i uporabu otoka Takeshima (Dokdo) kao luke za brodove te da se kasnija zabrana plovidbe iz 1696. odnosila samo na otok Ulleungdo, ali ne i otoke Takeshima (Dokdo) (Schoenbaum, 2008: 110).

S druge strane, Južna Koreja je suverenost nad otocima Takeshima (Dokdo) temeljila na povijesnim zapisima koji potiču još iz šestog stoljeća. Također, suprotno od Japana, tvrdi da se zabrana plovidbe iz 1696. odnosila i na otoke Takeshima (Dokdo), a ne samo otok Ulleungdo, kao i da je Koreja redovno obilazila to područje za vrijeme zabrane plovidbe. Nadalje, stav je Južne Koreje bio da je samo zauzeće otoka 1905. bilo ilegalno i čin agresije. Jedan od argumenata te tvrdnje je činjenica da je Japan aneksirao otoke Takeshima (Dokdo) bez uobičajenog obavještanja drugih država u globalnoj zajednici, to jest na prikriven i nevažeći način (Lee i Lee, 2011: 16). Nadalje, sama Koreja je o japanskoj okupaciji otoka saznala tek godinu dana nakon samog čina kada je japanska delegacija stigla na otok Ulleungdo i obavijestila tamošnjeg poglavara o aneksiji otoka (Kajimura, 1997: 458). Također, imajući na umu da je Japan u to vrijeme bio jaka kolonijalna sila koja je uspjela pobijediti i Rusiju, Koreja je imala slabe šanse u protestiranju protiv japanske vlasti. Međutim, i nakon što je japanska okupacija završila 1945., zbog kasnijeg Korejskog rata, Južna Koreja nije bila u mogućnosti zaokupirati se

problemom suverenosti nad otocima Takeshima (Dokdo) koliko je to htjela. Što se tiče izostavljanja otoka iz Mirovnog sporazuma u San Franciscu, Južna Koreja je to pravdala činjenicom da prema SCAPIN 677 odredbi, otoci Takeshima (Dokdo) nisu više dijelom japanskog teritorija te nije bilo ni potrebe da se uključuju u sporazum. Budući da je pitanje suverenosti i nakon Mirovnog sporazumu u San Franciscu ostalo otvoreno, nastavile su se i nesuglasice.

Godine 1952. korejska je vlada izdala *Deklaraciju pomorske suverenosti* te odredila *Syngman Rhee Line* (kor. *Iseungman Lain*), odnosno pomorsku granicu korejskog suvereniteta koja je uključivala i more oko otoka Takeshima (Dokdo). Kao odgovor na to, japanska je vlada započela s razmjenom dokumenata vezanih uz otoke s korejskom vladom koja je trajala do 1954. U međuvremenu, 26. srpnja 1952. bio je sazvan sastanak američko-japanskog zajedničkog odbora kako bi se izvršila implementacija američko-japanskog dogovora o sigurnosti, odnosno kako bi se odredili otoci Takeshima (Dokdo) kao područje za vježbu američke vojske, a što je japanska strana oglašavala kao dokazom da je SAD priznao otoke japanskim teritorijem (Kajimura, 1997: 464). Naravno, korejska strana nije ostala ravnodušna prema ovome te je odmah krenula s prosvjedima da bi 27. veljače 1953. *Ratno zrakoplovstvo SAD-a* javno isključilo otoke Takeshima (Dokdo) iz teritorija za vježbu te je Japan ostao bez kratkotrajne nadmoći u sporu. Kako su obje strane nastavile s prisvajanjem otoka, nastavili su se i incidenti te je 1954. Južna Koreja postavila na otocima *Obalnu stražu Južne Koreje* koja je tamo stacionirana i dan danas. Iste godine, Japan je predložio da se slučaj stavi pred Međunarodni sud, no Južna Koreja je to odbila tvrdeći kako je neupitno da su otoci Takeshima (Dokdo) teritorij Južne Koreje te da nema potrebe za arbitražnim postupkom.

Godine 1965. došlo je do pokušaja stabilizacije odnosa između Južne Koreje i Japana potpisivanjem Ugovora o osnovnim odnosima Japana i Republike Koreje, međutim, sporazum nije uključivao i pitanje otoka Takeshima (Dokdo). Iako je japanska vlada htjela uvrstiti pitanje suverenosti nad otocima na dnevni red, korejska strana je tvrdila da ono ne može biti dijelom rasprave, iz istog razloga zašto ne žele na Međunarodni sud. Nesuglasice oko otoka narednih su se godina najviše očitavale u problemima oko zona ribarenja. Prvo je Japan 1. srpnja 1977. odredio zonu od 12 nautičkih milja teritorijalnih

voda i 200 nautičkih milja ribarske zone što je po teoriji nerazdvojitog teritorija uključivalo i more oko otoka Takeshima (Dokdo), a potom je i Južna Koreja 30. travnja 1978. odredila 12 nautičkih milja teritorijalnih voda oko otoka Takeshima (Dokdo) što je rezultiralo ponovnim dizanjem tenzija da bi se na kraju postigao neslužbeni dogovor da Japanci smiju ribariti unutar zone od 12 nautičkih milja (Kajimura, 1997: 472). Stupanjem na snagu Konvencije o pomorskom pravu 1994. obje su države ponovno proglasile svoju ekskluzivnu gospodarsku zonu od 200 nautičkih milja.

Godine 1996. japanski ministar vanjskih poslova, Yukihiko Ikeda, javno je potvrdio japansku teritorijalnu suverenost nad otocima Takeshima (Dokdo) nakon što je Južna Koreja izjavila da namjerava izgraditi pristanište za brodove, a potom su i obje zemlje sudjelovale u odvojenim vojnim vježbama u blizini otoka s ciljem pokazivanja prava na otoke (Schoenbaum, 2008: 109). Nakon toga, od 1996. do 2000. održali su se pregovori o pomorskim zonama obje države u Japanskom, odnosno Istočnom moru, ali kako je pitanje otoka Takeshima (Dokdo) ostalo neriješeno, nije se uspio postići dogovor niti oko pomorskih zona.

2.3.1. Važnost spornog teritorija za Japan i Južnu Koreju

Teritorij i, u manjoj mjeri, pristup prirodnim resursima značajne su pokretačke snage u pitanju otoka Takeshima (Dokdo), ali i rastući nacionalistički osjećaji i zahtjevi za energijom dodatno otežavaju rješavanje spora (Emmers, 2009: 138). Što se tiče prirodnih resursa, more oko otoka obiluje ribom, a morsko dno koje okružuje otoke mogući je izvor nafte i plina. Odnosi moći u ovom sporu su manje važni iz više razloga: otoci nemaju kritično strateški položaj, potom zbog asimetrije moći u korist Japana te zbog činjenice da su obje zemlje vojni saveznici SAD-a, a upravo je ovo posljednje i olakšavajući faktor u sporu zbog zajedničkog interesa za održavanje američke prisutnosti u sjeveroistočnoj Aziji (Emmers, 2009: 138).

2.4. Status japansko-korejskog teritorijalnog spora u 21. stoljeću

Godine 2005. Južna Koreja izdala je prigodni pečat *Otok Dokdo*, a na što je prefektura Shimane u Japanu odgovorila time što je 22. veljače proglasila *Dan Takeshime*, a bilo je i propalih pokušaja zajedničkih istraživanja (Schoenbaum, 2008: 109). Zbog nepopustljivih stavova i dubokih nacionalističkih osjećaja obiju zemalja spor se još uvijek vodi. Međutim, nesporna ekonomska međuovisnost i zemljopisna blizina nametnuli su potrebu za pronalaženjem obostrano prihvatljivog rješenja (Dimitrijević i Dujić, 2014: 276). No, kakvo je to obostrano prihvatljivo rješenja još nije jasno budući da međunarodna arbitraža (zbog korejskog odbijanja) nije moguća, a također ne postoji formalni bilateralni okvir koji bi mogao riješiti spor, kao niti neki povijesni dokument koji priznaju obje zemlje i koji bi točno pokazao povijesno pravo nad otocima Takeshima (Dokdo) te time neosporivo odredio kome pripada suverenost. Treba imati na umu i da sama povijest između Južne Koreje i Japana komplicira današnje međunarodne odnose dviju zemlja. Antagonizam što ga Južna Koreja osjeća prema Japanu zbog duge kolonizacije i zločina počinjenih u tom razdoblju, posebice kad su u pitanju tzv. *comfort women*²⁵, stvara dodatan jaz između dvije zemlje zbog čega je postizanje dogovora oko bilo čega, pa tako i teritorijalnih sporova, još kompliciranije.

Od završetka Drugog svjetskog rata vodi se žestoki spor između Japana i Južne Koreje oko nadležnosti nad otocima Takeshima (Dokdo). Iako korejski dokumenti još iz šestog stoljeća spominju otoke, Japan polaže povijesno pravo na njih temeljem mirnog zauzeća iz 1905. godine. Međutim, zahvaljujući kasnijim odredbama koje su bile nametnute Japanu kao gubitniku, poput oduzimanja dijela teritorija, Južna Koreja je na to gledala kao priznanje da otoci sada službeno pripadaju njoj. Japan je naravno odbacio takav stav te unatoč japanskoj želji da se slučaj stavi pred međunarodni sud, zbog korejskog odbijanja slučaj nije dobio svoj službeni zaključak te je spor još uvijek aktualna tema.

²⁵ Žene iz okupiranih zemalja koje su bile prisiljene na prostituciju te koje su doživjele mnoge strahote i poniženja od strane japanske vojske za vrijeme Drugog svjetskog rata.

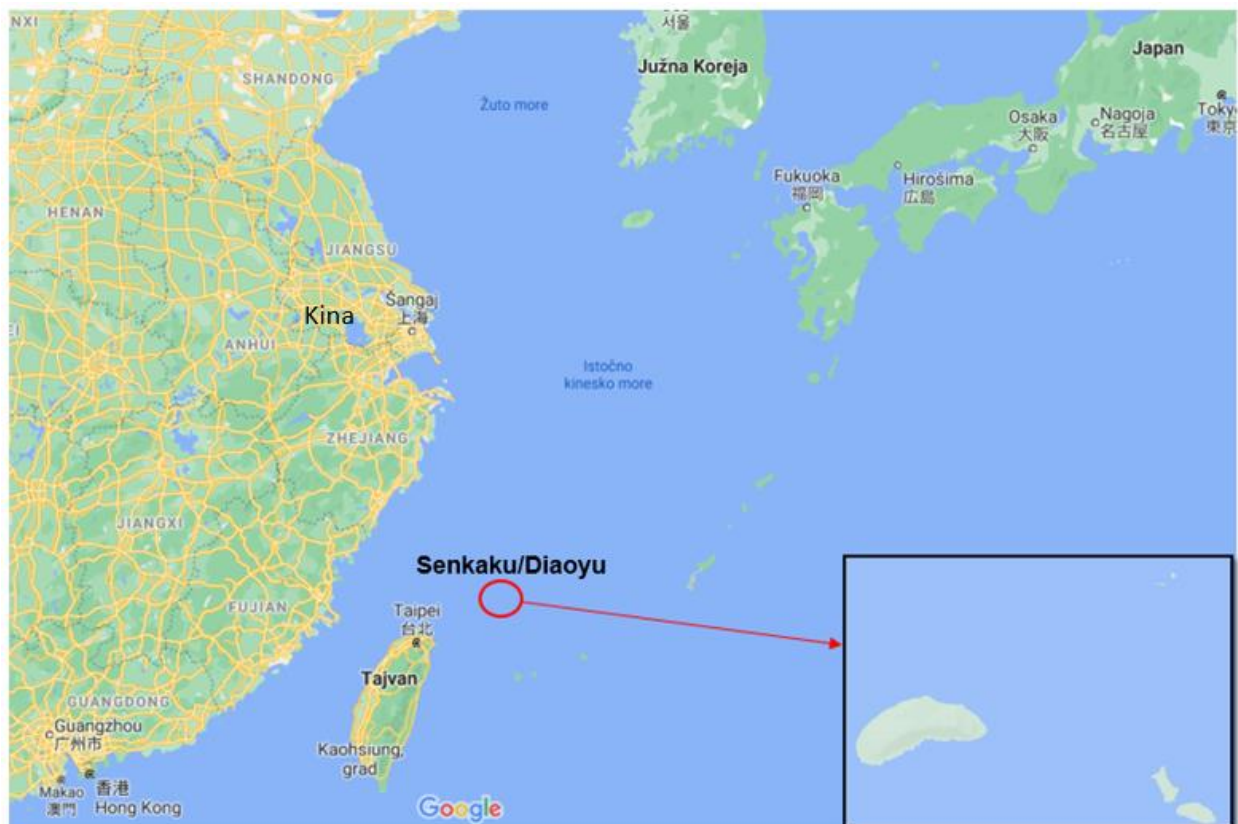
3. TERITORIJALNI SPOR JAPANA S NARODNOM REPUBLIKOM KINOM

Od svih zemalja koje su spomenute u ovom radu, bez sumnje najbogatiju povijest Japan dijeli upravo s Kinom. Religija, pismo, umjetnost, arhitektura i medicina samo su dijelom onoga što je tijekom stoljeća Japan preuzeo od Kine. Iako je dugo vremena Kina bila razvijenija i naprednija od Japana, tijekom 20. stoljeća karte su se promijenile te je Japan svojom ekspanzionističkom politikom uspio doprijeti i do teritorija Kine što je za posljedicu, između ostalog, ostavilo i ovaj spor. Kako i ovaj spor još uvijek nije razriješen, i ovdje ću koristiti i japanska i kineska imena spornih teritorija za ona područja koja se ne nazivaju jednako u Japanu kao i u Kini.

Također, treba napomenuti kako Japan i Kina zapravo vode tri zasebna teritorijalna spora. Jedan se spor odnosi na preklapanje isključivih gospodarskih pojasa Japana i Kine, a drugi se spor tiče morske zone koju treba pravilno dodijeliti najjužnijem japanskom otoku, Okinotorishima. Budući da se navedena dva spora tiču određenih geografskih i pravnih poimanja koji nemaju veze s poviješću, u nastavku ću obraditi samo treći spor.

Treći spor vodi se oko teritorija koji čine osam malih nenaseljenih otoka u Istočnom kineskom moru koji se skupno u Japanu naziva Senkaku, a u Kini Diaoyu te se zapravo njih pet smatra otočićima, dok su tri označena kao oskudne stijene. Što se tiče same lokacije (slika 3.), nalaze se 120 nautičkih milja sjeveroistočno od Tajvana, 200 nautičkih milja istočno od Kine i 200 nautičkih milja jugozapadno od Okinawe, a njihovo zemljište iznosi samo sedam kvadratnih kilometara.

Iako ću u nastavku pisati o sporu između Narodne Republike Kine i Japana, treba imati na umu da taj teritorij svojata i Republika Kina, odnosno Tajvan koji to područje naziva Diaoyutai. Međutim, budući da Tajvan nema veliko međunarodno priznanje i Narodna Republika Kina smatra Tajvan dijelom svoje države te u konačnici obje države zahtijevaju isto, odnosno vode se argumentima da su otoci bili dijelom kineskog teritorija, u radu ću naglasak staviti na spor između Japana i Narodne Republike Kine koju ću u nastavku oslovljavati s Kina, a Republiku Kinu s Tajvan.

Slika 3: Položaj otoka Senkaku (Diaoyu)

Izvor: Google Karte

3.1. Povijest spornih otoka prije japansko-kineskog teritorijalnog prijepora

Prema kineskim izvorima, otoci su bili dio Kraljevine Ryukyu, tada tributarne države²⁶ kineske dinastije Ming. Kao dokaz iznose se karte i zapisi s putovanja carskih izaslanika u Kraljevinu Ryukyu u 24 odvojene prigode, a koji datiraju još od 1534. te detaljno prikazuju topografiju i geografiju otoka Senkaku (Diaoyu) i crtu razgraničenja između Kine i Kraljevine Ryukyu (Hollihan, 2014: 4). Postoje i neki raniji zapisi kineskih ribara koji su posjećivali otoke Senkaku (Diaoyu), moguće još u 14. stoljeću. Također, prema kineskim tvrdnjama, otoci su bili pripojeni obalnom sustavu obrane sadašnjeg Tajvana već 1562.,

²⁶ Država koja mora plaćati danak drugoj, jačoj državi, a za uzvrat se ta jača država ne miješa u unutarnje poslove tributarne države.

a 1893. kineska je vlada izdala carski edikt kojim je otoke dodijelila privatnom kineskom građaninu radi sakupljanja ljekovitog bilja. S druge strane, prema japanskim izvorima, od najmanje 1884., japanski su brodovi koristili otoke kao ribarske baze te je japanska vlada 1885. započela s istraživanjima otoka, a 1879. Japan je odlučio staviti pod svoju kontrolu otočje Ryukyu, time i otoke Senkaku (Diaoyu) za koji je tvrdio da su u trenutku dolaska Japanaca bili *terra nullius*. Nakon poraza Kine u Prvom japansko-kineskom ratu i Mira u Shimonosekiju 1895., Japan je i službeno aneksirao otočje Ryukyu. Već 1896. Japan je neke dijelove otoka dao u zakup svome građaninu, Kogi Shinshiro, a koji potom započeo s izgradnjom kuća, pristaništa, rezervoara za vodu i odvodnih sustava (Schoenbaum, 2008: 85).

3.2. Japansko-kineski teritorijalni spor tijekom 20. stoljeća

Tijekom prvog desetljeća 20. stoljeća, otoke je nastanjivalo skoro 250 stanovnika, a Shinshiro i njegovi nasljednici održavali su otoke sve do 1932., kada ih je kupila obitelj iz vlade Okinawe, ali ona je do 1940. napustila otoke zbog financijskih poteškoća, kao i početka rata. Otoke se nije diralo sve do 1945. kada ih je američka vojska zauzela u vojne svrhe.

Kao i u prošla dva spora, Japan je izgubio veliki dio onoga što je uzeo Kini zahvaljujući Kairskoj (1943.) i Potsdamskoj (1945.) deklaraciji koje ograničavaju teritorij Japana, međutim ovi sporni otoci tada nisu bili definirani kao izgubljeni teritorij. Mirovni sporazum u San Franciscu (1951.) nastavio je američku administraciju nad otocima Senkaku (Diaoyu), a prema prvotnim skicama sporazuma, Japan je sporazumom skoro ostao i bez tog teritorija. Naime, nacrti sporazuma od 19. ožujka i 5. kolovoza 1947., 8. siječnja 1948. te 13. listopada, 2. studenog i 8. prosinca 1949. uključuju klauzule prema kojima se Japan odriče otočja Ryukyu, odnosno otoka Senkaku (Diaoyu). No, u konačnoj verziji Mirovnog sporazuma u San Franciscu iz 1951. otoci Senkaku (Diaoyu) nisu određeni kao kineski/tajvanski niti kao japanski teritorij te nisu bila ni definirana područja koja su stavljena pod jurisdikciju UN-a, sa SAD-om kao jedinim tijelom za upravljanje, a sve zbog činjenice da granice otočja Ryukyu nikada nisu ni bile zakonski određene prije samih

pregovora o sporazumu (Lee, 2002: 127). Time je pitanje suverenosti nad otocima i dalje ostalo otvoreno, a budući da u potpisivanju sporazuma nije sudjelovala kineska vlada (kao niti tajvanska), Kina je odbacila valjanost sporazuma te ga niti dan danas ne priznaje.

Otočje Ryukyu, a time i otoci Senkaku (Diaoyu) ostali su pod američkom kontrolom sve do 1971. kada je otočje bilo vraćeno Japanu pod uvjetima iz Sporazuma o povratku Okinawe između Japana i SAD-a. Međutim, prije samog vraćanja otočja, 1969., izvještaj Gospodarske komisije Ujedinjenih nacija za Aziju i Daleki Istok zaključio je da ogromne površine morskih korita u Istočnom kineskom moru, uključujući i vode oko otoka Senkaku (Diaoyu), mogu sadržavati velike količine rezerve nafte i plina te otočići, do sad rijetko primjećivani na službenim radarima ili kao pregovarački program na stolu, sada su počeli dobivati na sve većoj važnosti (Tseng, 2015: 10, 11). Iako je kineska vlada priznala japanski suverenitet nad otočjem Ryukyu, a tajvanska nije, u prosincu 1971. Kina je ipak odbacila sporazum budući da su i otoci Senkaku (Diaoyu) sada bili u rukama Japana.

Kina, koja do otkrića mogućih bogatih nalazišta u vodama oko otoka nije pretjerano prisvajala otoke Senkaku (Diaoyu), od 1971. počinje s prosvjedima i zahtijevanjima otoka. Kineske su vlasti počele s analizama povijesnih dokumenata tvrdeći da je Kina otkrila i koristila otoke davno prije Japana. Osim činjenice da su otoke koristili kineski ribari te su bili dijelom obrambene linije od gusara, Kina je tvrdila kako Japan uopće nije uključio otoke u svoje službene karte iz 1874. i 1877. godine (Schoenbaum, 2008: 86). Nadalje, kao što je to bio slučaj i s Rusijom i Južnom Korejom, Kina je također zahtijevala otoke na temelju poraza Japana u Drugom svjetskom ratu te temeljem Mirovnog sporazum u San Franciscu. Iako niti Kina niti Tajvan nisu bile države potpisnice Sporazuma, u njemu je bilo izrečeno kako se Japan odriče Tajvana (Formose), a što je za Kinu, kao i Tajvan značilo da se odriče i otoka Senkaku (Diaoyu). Kada su s ciljem normalizacije odnosa Tajvan i Japan 1952. potpisali Ugovor o miru između Republike Kine i Japana (Ugovor iz Taipeija), u kojem se navodi da su svi ugovori i sporazumi sklopljeni s Kinom prije 1941. postali ništavni, kineska vlada je odlučila to iskoristiti kao argument tvrdeći da je Tajvan u vrijeme Mira u Shimonosekiju, a koji Kina smatra svojim teritorijem, obuhvaćao i otoke Senkaku (Diaoyu) te je ovo poništavanje starih sporazuma dovelo do vraćanja otoka Kini.

S druge strane, Japan je tvrdio da suverenost nad otocima Senkaku (Diaoyu) datira iz 1885. kada je japanska vlada prva započela niz istraživanja otoka, a protiv kojih Kina nije imala nikakva negodovanja niti je iskazivala znakove kineske suverenosti nad otocima. Također, Japan je tvrdio kako otoci Senkaku (Diaoyu) nisu obuhvaćeni Mirom u Shimonosekiju jer kada su bili pripojeni japanskom teritoriju 1895., smatrali su se dijelom Nansei Shoto, grupe otočja Ryukyu, odnosno nisu bili smatrani dijelom Tajvana te se prema tome nisu ni odrekli otoka Senkaku (Diaoyu) Mirom u San Franciscu kada su se odrekli Tajvana (Schoenbaum, 2008: 87). Nadalje, Japan izražavao neprekidnu administraciju nad otocima²⁷, kao i činjenicu da je i Kina gledala na otoke kao japanske te su čak službene kineske karte tijekom 20. stoljeća prikazivale otoke kao japanske.

I dok je kineska vlada u početku bila relativno neaktivna po pitanju otoka Senkaku (Diaoyu), tajvanska vlada nije štedjela napore u jačanju zajedničkog razvoja morskih i naftnih resursa na ovom području te su se početkom 1970-ih odvijali pregovori između Japana, Južne Koreje i Tajvana o zajedničkom razvoju i razgraničenju ribolovnih zona na području oko otoka Senkaku (Diaoyu) (Tseng, 2015: 11). Međutim, kako je Japan 1972. stabilizirao odnose s Kinom, pregovori s Tajvanom su se prekinuli. U jeku normalizacije odnosa s Japanom, Kina je 1972. predložila da se problem oko otoka Senkaku (Diaoyu) skloni sa strane radi postizanja većeg cilja bilateralnih odnosa, kao i regionalne stabilnosti, a isto je ponovila i 1978. kada je konačno bio potpisan Ugovor o miru i prijateljstvu između Japana i Kine, a potpredsjednik vlade, Deng Xiaoping, najavio da će Kina zaobići spor oko otoka i ostaviti kasnijoj generaciji da to rješava (Tseng, 2015: 13).

Tijekom hladnog rata, bilateralni odnosi Japana i Kine razvijali su se u relativno pozitivnom smjeru zahvaljujući dobroj ekonomskoj i političkoj suradnji te eskalacija oko spora nije bilo. Međutim, slomom Sovjetskog Saveza, Japan i Kina izgubili su svoj do tada zajednički strateški pogled, a uspon Kine doveo je u pitanje položaj Japana u regionalnom vodstvu te se porastom potrošnje energije u Kini pojačala nesigurnost Japana radi povećanja konkurencije nad postojećim rezervama nafte i plina (Emmers, 2009: 52). Novonastalom kombinacijom nepovoljnih uvjeta pojačala se uloga i

²⁷ Američka se administracija otoka Senkaku (Diaoyu) smatrala samo dijelom privremene okupacije koja je završila 1971. kada su otoci vraćeni Japanu.

nacionalizma i povijesnih nesuglasica te su se diplomatske veze dviju zemalja tijekom 1990-ih ponovno srozale. U jesen 1990. japanska Agencija za pomorsku sigurnost dala je službeni status svjetioniku na otocima Senkaku (Diaoyu), podignutog još 1978., što je rezultiralo prosvjednim notama od kineske strane. Potom, 1992. Kina je donijela i Zakon o teritorijalnim vodama i graničnim područjima prema kojemu su otoci Senkaku (Diaoyu), kao i većina Južnog kineskog mora, dijelom kineskog teritorija. Tseng je u svom radu to opisala kao čin koji kao takav predstavlja ravnotežu povezanu s kineskim umijećem ratovanja, a koju je drevni filozof Sun Cu opisao kao „borbu bez upotrebe fizičke sile koje stvara stvarne štete“ (2015: 15). Uskoro je i japanska strana odgovorila na taj zakon izražavajući apsolutnu pripadnost otoka Japanu, zbog čega je pak Kina, ne želeći narušiti svoj dosadašnji ekonomski rast, umanjila značaj zakona. Godine 1996. Japan je ratificirao Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravu mora i proglasio isključivi gospodarski pojas oko otoka. Iste je godine japanska Federacija mladih na otocima izgradila i drugi svjetionik, na koncu čega su uslijedili prosvjedi u Tajvanu i Hong Kongu te je došlo i do sukoba japanskih pomorskih snaga samoobrane i prosvjednika iz Hong Konga i Tajvana, a jedan se aktivist i utopio (Emmers, 2009: 52). Sukobi su se dalje nastavili kada je 1997. japanski zakonodavac sletio na jedan od otoka, što je kineska vlada osudila kao ilegalno slijetanje, a od 1998. kineski znanstveni brodovi, kao i mornarica uzastopno su počeli biti primjećivani oko spornih područja. Problem koji je bio ostavljen sljedećim generacijama da se razriješi je umjesto toga stvarao sve veći rascjep te se kao takav nastavio i u 21. stoljeće.

3.2.1. Važnost spornog teritorija za Japan i Narodnu Republiku Kinu

Kao što se već moglo vidjeti, mogući pristup nalazištima plina i nafte, za koja se pretpostavlja da se nalaze ne samo neposredno oko otoka Senkaku (Diaoyu), već i u okolnom morskom dnu, od velike je važnosti za obje zemlje. Japanov nedostatak izvora energije, kao i rastuća ovisnost Kine o uvozu energije radi poticanja gospodarstva služe kao motiv za obje zemlje da prisvajaju potpunu suverenost nad otocima, a zemlja koja uspostavi suverenitet nad otocima, imala bi pravo na približno 11.700 kvadratnih nautičkih milja pomorskog prostora s procijenjenih između 10 i 100 milijardi barela nafte (Emmers,

2009: 57). Nadalje, otoci su strateški smješteni u blizini vitalnih morskih linija, a značajni su i u pogledu njihove potencijalne vrijednosti u razgraničenju na morskim granicama te bogatog ribolova koji, u doba kada ovisnost o ribarstvu postaje sve jača zbog povećanja globalne potrošnje, također ima važnu ulogu. (Emmers, 2009: 47, 57). Istodobno, razgraničenje na morskim granicama posebice je važno za Japan jer koristeći otoke Senkaku (Diaoyu), Japan ima pravo na proširenje potraživanja prema Istočnokineskom moru.

3.3. Status japansko-kineskog teritorijalnog spora u 21. stoljeću

Odnosi između Kine i Japana i u 21. stoljeću imaju svojih turbulentnih trenutaka, mnogi od njih uzrokovani neriješenim pitanjima iz povijesti, poput Masakra u Nanjingu²⁸ ili pak obrađenim sporom oko otoka Senkaku (Diaoyu). Situacija oko spornih otoka pogoršala se 2010. nakon sudara kineskih civilnih brodova i japanske obalne straže, a do još većeg zapleta došlo je u travnju 2012. kada je guverner Tokija, Shintaro Ishihara, objavio plan kupnje tri otoka od privatnika koji ih je posjedovao što je potom potvrdio i japanski premijer, Yoshihiko Noda, izjavivši da će japanska središnja vlada kupiti i nacionalizirati otoke Senkaku (Diaoyu) kako bi održala japansku kontrolu na stabilan i miran način (Tseng, 2015: 17). Kina je na to odgovorila prosvjedima te pravnim i administrativnim protumjerama poput uspostave patrole na otocima slanjem ribarskih i morskih nadzornih plovila u sporna područja. Kako je Hollihan u svom radu zaključio, težak je zadatak donijeti konkretnu odluku po pitanju otoka Senkaku (Diaoyu), a ipak, očito je da je to ozbiljan problem koji bi se mogao završiti vrlo loše (2014: 245).

Iako kineska vlada tvrdi da se poveznica između Kine i otoka Senkaku (Diaoyu) može pronaći još u 16. stoljeću temeljem geografskih karata i službenih zapisa, Japan je prvi službeno stavio otoke pod svoju vlast u drugoj polovici 19. stoljeća. Nesuglasica oko otoka zapravo nije ni bilo sve do 1969. kada je izvještaj Gospodarske komisije Ujedinjenih nacija za Aziju i Daleki Istok zaključio da se u Istočnom kineskom moru, uključujući i vode

²⁸ Masovna ubojstva i silovanja koje su carske japanske trupe počinile nad stanovnicima Nanjinga, tada glavnog grada Kine, tijekom Drugog kinesko-japanskog rata.

oko otoka Senkaku (Diaoyu), mogu nalaziti velike količine rezerve nafte i plina. Upravo je ovaj izvještaj nagnao Kinu da se počne zalagati za taj teritorij. Osim Kine i Japana, sporno područje svojata i Tajvan, a sve dodatno komplicira, kao i u prva dva spora, činjenica da je pitanje suvereniteta nad otocima Senkaku (Diaoyu) ostalo nedefinirano i nakon Mirovnog sporazuma u San Franciscu te se spor još uvijek vodi.

4. ULOGA SAD-A U TERITORIJALNIM SPOROVIMA JAPANA I ODRŽAVANJU MIRA NA PACIFIKU

Neupitno je da je SAD postao hegemonom na Pacifiku nakon Drugog svjetskog rata, no korijene k ostvarivanju te politike možemo pronaći još u Monroeovoj doktrini iz 1823. koja, osim što brani američke interese u Sjevernoj i Južnoj Americi, prema riječima senatora Henryja Cabota Lodgea, brani i američke interese u Aziji i na Pacifiku (Akami, 2003: 35). Okupacijom od strane saveznika, koja je na zahtjev predsjednika Trumana bila predvođena SAD-om, Japan je nakon poraza u Drugom svjetskom ratu doživio niz promjena, kako ideoloških, tako i onih političkih. Togo u svom djelu podrobnije opisuje te zaokrete, no za temu ovog rada ključni su oni koji se tiču vanjske politike, a na njih je utjecala politika SAD-a, poput Članka 9. novog ustava iz 1947. kojim se Japan odriče upotrebe sile u rješavanju sporova, odnosno obvezuje se da neće posjedovati oružane snage (2010: 40). Time je zbog te strogo obrambene i nenuklearne vojne doktrine, Japan postao ovisan o vojnoj sposobnosti SAD-a da ga brani.

U jeku rasta napetosti hladnoga rata; pobjedom komunista u Kini te početkom Korejskog rata, SAD je bio primoran prilagoditi se novonastaloj situaciji te osigurati članstvo Japana u svom demokratskom bloku. Stoga, kako je već bilo spomenuto u radu, 1951. bio je potpisan Mirovni sporazum u San Franciscu, a s kojim je SAD posijao sjeme suvremenih teritorijalnih sporova između Japana i Rusije, Kine (i Tajvana) te Južne Koreje (Brown i Kingston, 2018: 5). Sporazumom je Japan bio primoran ne samo odreći se svih prava na Tajvan (Formosa), otočje Pengu (Pescadores), Južni Sahalin i Kurilske otoke te prepustiti administraciju nad Okinawom SAD-u, već i pristati na to da američke vojne snage postave svoje baze na japanskom teritoriju, a sve dok su pitanja suverenosti spornih teritorija i dalje ostala nerazriješena.

Osim što je politika SAD-a utjecala na teritorijalne opsege Japana kroz oblikovanje japanskog ustava i odredbe Mirovnog sporazuma iz 1951., također je utjecala i kroz „prijetnje“, kao što je to bio primjer 1955. kada je državni tajnik SAD-a, J. F. Dulles, ne želeći da se položaj Sovjetskog Saveza učvrsti, dao ultimatum Japanu da će SAD zauvijek zadržati administraciju nad Okinawom ako potpiše sporazum o diobi otoka.

Nadalje, treba imati na umu i da SAD uvijek štiti svoje interese. SAD, koji je gotovo 30 godina implicitno povezivao otoke Senkaku (Diaoyu) s Okinawom, za vrijeme administracije predsjednika Richarda Nixona u 1970-ima, s ciljem normalizacije odnosa s Kinom, nije više mogao održati tu poziciju zbog čega je proturječio sam sebi i zalagao se za neutralnost po tom pitanju (Emmers, 2009: 50). Potom, kada su se odvijali sami pregovori 1971. i 1972. o povratku Okinawe Japanu, SAD je dao jasno do znanja kako cijeni i zahtjeve Tajvana za tim teritorijem te kako neće dodijeliti suverenitet ni Japanu ni Tajvanu, no zato je 1972. zbog svojih vojnih i ekonomskih interesa u regiji prenio Japanu administrativna prava nad otočjem Okinawa (Brown i Kingston, 2018: 91). Ova politika neutralnosti u kombinaciji s očuvanjem vlastitih interesa je u konačnici onemogućila rješavanje spora.

Iako se politika SAD-a kada je u pitanju Pacifik uglavnom svodi na čuvanje vlastitih interesa, ako se teorija sigurnosne dileme²⁹ primijeni na istočnu Aziju, imajući vanjskog arbitara koji održava red može uvelike pomoći u suzbijanju potencijalnih tenzija u istočnoj Aziji (Ikenberry i Mastanduno, 2003: 26). Kao održavatelj mira na Pacifiku, SAD je tijekom godina koje su uslijedile nakon Drugog svjetskog rata omogućio azijskim zemljama da relativno stabilno razvijaju međusobne odnose, bez obzira na aktualne teritorijalne sporove. Međutim, izlaskom SAD-a iz Transpacifičkog partnerstva³⁰ u siječnju 2017. otvorilo se pitanje daljnje želje SAD-a da ostane hegemonom i čuvarom mira na Pacifiku, a što bi moglo ponovno zakomplicirati pitanja spornih teritorija i dovesti do novih sukoba.

Utjecaj SAD-a na razvoj i politiku Japana nakon Drugog svjetskog rata je neosporiv, a to se posebice vidjelo 1951. potpisivanjem Mirovnog ugovora u San Franciscu kada se Japan morao odreći dijelova teritorija. Iako su određeni potezi SAD-a bili s ciljem očuvanja mira na Pacifiku, treba imati na umu kako SAD još od Monroeove doktrine štiti i svoje interese na Pacifiku.

²⁹ Sigurnosna dilema, koja se naziva i spiralni model, izraz je koji se koristi u međunarodnim odnosima i odnosi se na situaciju u kojoj, pod anarhijom, potezi države imaju za cilj povećati njezinu sigurnost, poput povećanja svoje vojne snage i sklapanje saveza, mogu druge države dovesti do reagiranja sa sličnim mjerama, dovodi do povećanih tenzija koje stvaraju sukob, čak i kad niti jedna strana doista ne želi.

³⁰ Sporazumom o slobodnoj trgovini s pacifičkim državama.

ZAKLJUČAK

S obzirom na to da Japan dijeli tešku povijest sa susjednim zemljama zbog svoje imperijalističke i ekspanzionističke politike iz prve polovice 20. stoljeća, odnosi između Japana i tih zemalja često su u stanju napetosti i nepovjerenja. Teritorijalni sporovi koji su bili obrađeni u ovom radu jedan su od pokazatelja koliko nerazriješena povijesna pitanja, nacionalizam i želja za jačanjem vlastite zemlje mogu kočiti međunarodne suradnje.

Japan i Rusija dan danas su u stanju rata zbog nerazriješenog teritorijalnog pitanja, a kako niti jedna strana ne želi popustiti, upitno je hoće li se to stanje ikada završiti. Kada su u pitanju međunarodni odnosi između Japana i Južne Koreje, problem otoka Takeshima (Dokdo) budi jake nacionalističke osjećaje budući da se na japansko svojatanje tog teritorija gleda kao nastavkom nekadašnje imperijalističke i ekspanzionističke politike, a koja je Korejcima ostala u mučnom sjećanju. Nadalje, spor između Kine (i Tajvana) i Japana, također budi jake nacionalističke osjećaje te niti jedna zemlja nije spremna odustati od svojih potraživanja, a što bi u budućnosti moglo dovesti do novih sukoba.

Osim samog nacionalizma i uvjerenja da imaju neosporivo pravo na sporne teritorije, strateška, gospodarska i energetska važnost tih područja ne dozvoljava niti jednoj strani da odustane od svojih potraživanja. I dok je jedan od glavnih i zajedničkih argumenata Rusije, Kine i Južne Koreje da imaju pravo na sporne teritorije kao posljedicu Drugog svjetskog rata, odnosno japanskog poraza i odredbe da se Japanu oduzmu svi teritoriji stečeni nasiljem, Japan tvrdi kako niti jedan od spornih teritorija nije stečen nasiljem, već mirnim zauzećem te su oni dijelom povijesno neraskidivog teritorija Japana.

Također, SAD koji je nakon Drugog svjetskog rata oblikovao Japan tako da mu više ne može predstavljati vojnu prijetnju, rastom tenzija za vrijeme hladnog rata, u Japanu je tražio saveznika protiv komunizma (Totman, 2014: 453, 454). Takvim oblikovanjem situacije na Pacifiku u svoju korist i gledajući upravo svoje interese, SAD je Mirovnim sporazumom u San Franciscu, 1951., otvorio Pandorinu kutiju suvremenih teritorijalnih sporova Japana.

LITERATURA

1. Akami, T. (2003.). *Internationalizing the Pacific: The United States, Japan and the Institute of Pacific Relations, 1919-1945*. Routledge.
2. Brown, J. D., & Kingston, J. (Eds.). (2018.). *Japan's Foreign Relations in Asia*. Routledge.
3. Diesen, G. (2018.). The Geoeconomics of the Russian–Japanese Territorial Dispute. *Asian Survey*, 58(3), 582-605.
Preuzeto s: <https://scholar.google.com/citations?user=smlwwjgAAAAJ&hl=en> (18. srpnja 2020.)
4. Dimitrijević, D., & Dujić, I. (2014.). Teritorijalni spor u Japanskom moru i njegov uticaj na regionalnu bezbednost. *Međunarodni problemi*, 66, 265-282. Preuzeto s: <http://repozitorijum.diplomacy.bg.ac.rs/194/1/Medjunarodni%20problemi%203-4%202014-43-60.pdf> (18. srpnja 2020.)
5. Emmers, R. (2009). *Geopolitics and maritime territorial disputes in East Asia* (Vol. 11). Routledge.
6. Hollihan, T. (Ed.). (2014.). *The dispute over the Diaoyu/Senkaku Islands: How media narratives shape public opinion and challenge the global order*. Springer.
7. Huth, P. K. (2009). *Standing your ground: Territorial disputes and international conflict*. University of Michigan Press.
8. Ikenberry, G. J., & Mastanduno, M. (Eds.). (2003.). *International relations theory and the Asia-Pacific*. Columbia University Press.
9. Isaksson, E. (2014.). *The Northern Territories/Southern Kuriles and the Treaties That Shaped the Territorial Dispute*. Završni rad. Stockholm University. Preuzeto s: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:950319/FULLTEXT01.pdf> (19. srpnja 2020.)
10. Kajimura, H. (1997.). The Question of Takeshima/Tokdo. *Korea Observer*, 28, 423-476. Preuzeto s: <http://www.dokdo-takeshima.com/wordpress/wp-content/images/Hideki-Kajimura-Dokdo.pdf> (19. srpnja 2020.)

11. Lee, S. (2002.). The 1951 San Francisco peace treaty with Japan and the territorial disputes in East Asia. *Pac. Rim L. & Pol'y J.*, 11, 63. Preuzeto s: <https://digitalcommons.law.uw.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1272&context=wili> (18. srpnja 2020.)
12. Lee, S., & Lee, H. E. (Eds.). (2011.). *Dokdo: Historical appraisal and international justice*. Brill Nijhoff.
13. Mohri, T. (2011.). The Japan-Russia Border and Stability in Northeast Asia: Toward a Pragmatic Approach to Territorial Disputes. *The Brookings Institution*, 6. Preuzeto s: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/02_japan_russia_mohri.pdf (21. srpnja 2020.)
14. Schoenbaum, T. J. (Ed.). (2008.). *Peace in Northeast Asia: resolving Japan's territorial and maritime disputes with China, Korea and the Russian Federation*. Edward Elgar Publishing.
15. The Japan Institute of International Affairs (2014.) *Japan's Territorial Issues and the Historical Understandings of the Concerned Countries -Case Studies on the Senkaku Islands, Takeshima and the Northern Territories*, Japan: The Japan Institute of International Affairs. Preuzeto s: https://www2.jiia.or.jp/en/pdf/research/FY2013_Japan_Territorial_Issues_and_Historical_Understandings/Japan_Territorial_Issues_and_Historical_Understandings_FY2013.pdf (18. srpnja 2020.)
16. Togo, K. (2010.). *Japan's foreign policy, 1945-2009: The quest for a proactive policy*. Brill.
17. Totman, C. (2014). *A history of Japan*. John Wiley & Sons.
18. Tseng, K. H. Y. (2015.). *Lessons from the Disturbed Waters: The Diaoyu/Diaoyutai/Senkaku Islands Disputes*. World Scientific.
19. Yorgason, E. (2018.). International Political Implications of Language: The Linguistic Puzzle of "Inherent Territory". *The Korean Journal of International Studies*, 16(3), 435-466. Preuzeto s: http://www.kjis.org/journal/download_pdf.php?doi=10.14731/kjis.2018.12.16.3.435 (21. srpnja 2020.)

POPIS PRILOGA

Slika 1: Karta Kurilskih otoka (jap. *Chishima*) i Sjevernih Teritorija (Južnih Kurila), str. 6.

Slika 2: Položaj otoka Takeshima (Dokdo), str. 10.

Slika 3: Položaj otoka Senkaku (Diaoyu), str. 18.

SAŽETAK

Azija je dugo vremena bila slabo zastupljena u zapadnoj znanstvenoj literaturi, a još manje razumljena, ali unatoč tomu, neupitno je da Azija danas ima značajan globalni utjecaj, posebice velike azijske sile poput Japana. Upravo radi tog velikog globalnog utjecaja, važno je shvatiti i povijest koja veže azijske zemlje, a čiji se odjeci osjećaju dan danas. Dio te povijesti je imperijalistička i ekspanzionistička politika Japana u prvoj polovici 20. stoljeća koja je zajedno s Mirovnim sporazumom u San Franciscu iz 1951., pod dirigentskom palicom SAD-a, stvorila teritorijalne sporove Japana s čak tri susjedne zemlje. Odnosno, sa Sovjetskim Savezom oko Sjevernih Teritorija (Južnih Kurila), Južnom Korejom oko otoka Takeshima (Dokdo) te Narodnom Republikom Kinom oko otoka Senkaku (Diaoyu). U radu je obrađena povijest upravo tih sporova, odnosno njihov tijek u 20. stoljeću te uloga SAD-a u teritorijalnim sporovima Japana i stvaranju mira na Pacifiku.

Ključne riječi: teritorijalni sporovi, Pacifik, Japan, Rusija, Južna Koreja, Kina, SAD, 20. stoljeće

ABSTRACT

Asia has long been poorly represented in the Western scientific literature, and even less understood, but nonetheless, it is indisputable that Asia today has a significant global influence, especially great Asian powers like Japan. Precisely because of this great global influence, it is important to understand the history that binds Asian countries, and which echoes are felt even today. Part of that history is Japan's imperialist and expansionist policies in the first half of the 20th century, which together with the 1951 San Francisco Peace Treaty, under the baton of the United States, created Japan's territorial disputes with as many as three neighboring countries. With Russia over the Northern Territories/Southern Kurils, South Korea considering Takeshima/Dokdo Islands and the People's Republic of China considering Senkaku/Diaoyu Islands. The paper covers the history of these disputes, i.e. their course throughout the 20th century, as well as the role of the United States in the territorial disputes of Japan and the creation of peace in the Pacific.

Keywords: territorial dispute, Pacific, Japan, Russia, South Korea, China, USA, 20th century